

PAVOL DINKA

LÁSKA K MOCI A MOC LÁSKY

Rozhovory • Črty a reportáže • Eseje a úvahy • Mediálne analýzy

Peter Colotka

Andrej Danko

Robert Fico

Michael Hauser

Marek Hrubec

Ladislav Lysák

Mojmír Mamojka

Vladimír Mečiar

Valerij Popov

Rudolf Schuster

Ivan Stadtrucker

Ilona Švihlíková

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

PAVOL DINKA

LÁSKA K MOCI A MOC LÁSKY

- **Rozhovory • Črty a reportáže • Eseje a úvahy •**
- **Mediálne analýzy •**

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Pavol Dinka, 2017

Cover design © Milan Senko

© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: spolspis@stonline.sk, vsss@stonline.sk, <http://www.vsss.sk>

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov

Vyšlo s podporou Literárneho fondu

Knihu finančne podporili: Schaeffler Skalica, Protherm Production,
Vailant Group Slovakia, s. r. o., a OZ KVARTETO

Pavol Dinka: Láska k moci a moc lásky

Zodpovedná redaktorka: Silvia Semaková

Obálka a grafická úprava: Milan Senko

Tlač: Tlačiareň P+M, s. r. o., Turany

Vydanie prvé

Vytlačené na Slovensku

Knihu si môžete objednať na: vsss@stonline.sk, www.vsss.sk

ISBN 978-80-8061-984-8

PAVOL DINKA

LÁSKA K MOCI A MOC LÁSKY

- **Rozhovory • Črty a reportáže • Eseje a úvahy •**
- **Mediálne analýzy •**

OBSAH

Predslov	9
Modrý motýľ	12
Rozhovory	30
O zákulisí politiky v minulom režime (Peter Colotka)	31
Národné a (verzus) univerzálne v dialektike dneška (Andrej Danko)	48
Láska k moci a moc lásky (Michael Hauser)	70
Príprava na spoločenskú zmenu: O kritickej teórii spoločnosti (Marek Hrubec)	98
Suverenita Slovenskej republiky – posvätný záväzok (Ladislav Lysák)	114
Do rozhodovacích procesov sa žiada viac profesionality a morálky (Mojmír Mamojka)	124
O veľkých osobnostiach ruskej literatúry (Valerij Georgijevič Popov).....	135
Umenie nesmie zostávať vo svete spektaklu (Ivan Stadtrucker).....	142
Západná civilizácia postupne odchádza (Ilona Švihlíková)	158
Retrorozhovory	178
O domácej a zahraničnej politike, o amnestiách (Vladimír Mečiar)	181
Robert Fico chce strihať meter.....	197

Črty a reportáže	210
Inšpiratívna mozaika o zmysle života (Rudolf Schuster)	211
Zažívanie slnka v človeku aj vo víne (Pavel Bunčák)	218
Osudy poslednej cárskej rodiny	225
Tri dni v Paríži (najlepšie knihy o viniči a víne na svete)	246
Výklad demokracie prebitý guľkami (strelba do robotníkov)	253
Eseje a úvahy	263
Na pomedzí posthumánnej budúcnosti	264
Veni, culturae spiritus!	270
Štúr a naša reč	273
Volebné divadlo	276
Tabuizované témy v USA	279
Zabraňme kultúrnej a jazykovej kolonizácii	286
Krepčenie okolo proruskej propagandy	292
Férovosť... ..	297
Premeňme kameň na žeravú lávu	301
Od lásky k nenávisti... od nenávisti k láske?!	306
Politická korektnosť... ..	310
Byť doma pánom... ..	314
Occamova britva... ..	317
Zajakávanie mediálnej mysle	324
„Konšpiračné“ teórie	325
Kritika „kritického“ rozumu	328
Čí chlieb ješ, toho pieseň... ..	332
Zajakávanie mediálnej mysle	337
O autorovi knihy	342

PREDSLOV

„V našej vzájomnej debata ste ma v pozitívnom zmysle natolko vyprovokovali, že som vyslovil isté myšlienky tak, ako som ich ešte nevyslovil a ani nikde neuverejnil,“ napísal mi Michael Hauser, známy český lavicový filozof, keď mi vracal mailom autorizovaný rozhovor. Také slová potešia, presvedčia autora, že námaha, osobné zaujatie, hĺbkový ponor do problematiky neboli zbytočné. Ostatne, podobným spôsobom pripravujem všetky svoje publicistické a tvorivé materiály literatúry faktu – myslím si, že to nie je nič mimoriadne, skôr to pokladám za bežné, rovnako postupuje každý človek, ktorý má svoju prácu rád.

Rozhovor patrí v publicistike medzi najnáročnejšie žánre, treba sa naň dôkladne pripraviť, nastudovať si všetky zákutia života dopytovaného, spoznať detailnejšie výsledky jeho profesionálnej činnosti, umelecké, literárne či odborné diela – prostredníctvom nich sa pomyselne skamarátit s osobnosťou, ktorú chceme osloviť. Následne sa osobne stretnúť a rozprávať sa vis-à-vis. Vonkoncom neuznávam zaužívanú dnešnú prax, ktorá sa zväčša orientuje na posielanie otázok interviewovanému so žiadosťou, aby na ne odpovedal. Materiál tým stráca na autenticke, bezprostrednosti, vnútornom napätí a kadencii, chýba mu nenásilná logická súvislosť – veď pridanou hodnotou ku kvalite je nepochybne preniknutie do štýlu reči a gest – tie niekedy viac prezradia ako sám jazyk. Usilujem sa predovšetkým pochopiť myslenie spoločubesedujúceho, preosiať jeho myšlienky cez seba, cez svoje vnútro a tak to predostrieť čitateľovi. Zbadal to povedzme i Ivan Stadtrucker (dnes už nebohý), keď mi pri autorizácii naznačil, že „*to síce povedal inak, ale myšlienkovito sme sa ocitli na presne rovnakej tónine*“.

Vstup do knihy je svojský, narušujem ním časovú i žánrovú následnosť, staviam ho zámerne do polohy akejsi uvertúry, ktorá má zaujať neobyčajne silným príbehom plným emócií, zvrátov i krušných chvíľ istej známej, veľmi známej slovenskej rodiny (zámerne v *Predslove* neprezdadím jej identitu). Vzápätí však príbeh plynule prechádza do stroho intelektuálskej roviny, nastolovania zložitých a nejednoznačných tém, neraz konfliktných a kontro-

verzných, zarámcovaných do rozhovorov so spisovateľmi, filozofmi, politikmi, filmovými režisérmi a scenáristami.

Konflikt je solou života a isto aj korením každej debaty. Cítiť ho v životnej dráme Petra Colotku, bývalého slovenského premiéra za minulého režimu, na trh s kožou prichádza aj Andrej Danko, súčasný predseda parlamentu, pri ktorom si môžeme porovnávať sluby s jestvujúcou realitou; slovami provokujú a tnú do živého českí intelektuáli Michael Hauser („*Rob vždy opak tobo, čo robí väčšina. Ak sa väčšina blási k pravici, priblás sa k lavici, ak väčšina umelcov tvorí rozličné neurčité artefakty, daj svojmu umeniu určitost, strobosť, jednoduchosť.*“), Marek Hrubec („*Nikto z nás by nemal mať slobodu zabíjať ľudí, kraďnúť, korumpovať, tunelovať; znamená to, že sloboda by mala mať určité hranice a podmienky existencie, garantujúce autoritu spravodlivosti spravodlivým zákonom.*“) a Ilona Švihlíková („*Katastrofálna degradácia uzdelávania v západných krajinách /okrem Japonska a Škandinávie/ vedie takmer k priemyselnej výrobe fachiidiotov. Tvoria obslužnú a poslušnú triedu, ktorá slúži elite bez tobo, aby o tom vedela a mylne sa sama za elitu pokladá.*“). Ivan Stadtrucker ostro polemizuje o filme, televízii a literatúre, Valerij Popov, známy petrohradský spisovateľ, s rozhorčením hovorí o prenasledovaní literátov za sovietskej éry, spomína smutný osud génia Zoščenka, Ladislav Lysák poukazuje na rezervy slovenskej ekonomiky.

Skrátka, konflikt za konfliktom.

Osobitnú kapitolu tvoria retrorozhovory s Vladimírom Mečiarom a Robertom Ficom, ktoré sme urobili s kolegom Jurajom Tevecom pre krajské denníky *Hlas ľudu* a *Smer* i pre bratislavský *Večerník* (v tom čase som bol riaditeľom firmy Mabex vydávajúcej spomínané periodiká) v turbulentných časoch roka 1999, keď sa rozhodovalo o ďalšom smerovaní našej krajiny. Rozhovorom s V. Mečiarom sme ako prví prelomili jeho polročné uzavreté mlčanie po septembrových parlamentných voľbách v roku 1998, rovnako sme sa ako prví novinári rozprávali s R. Ficom bezprostredne po novembrovom zaregistrovaní strany SMER na ministerstve vnútra. Práve v tom, nazdávam sa, spočíva výnimočnosť a historická hodnota oboch materiálov.

Odlahčenie, akési duchovné rozuzlenie a rozptylenie prinášajú črty a reportáže – hoci z niektorých vane istá pochmúrnosť – strielanie do robotníkov na západnom Slovensku. Sviežo však zapôsobí spomienka na Pavla Bunčáka a jeho Skalický rubín či rozprávanie o Prezidentskej knižnici v Košiciach.

A hotovým detektívnym príbehom je pátranie po ruských korunovačných klenotoch a osudoch poslednej cárskej rodiny.

Po rozuzlení musí zákonite nasledovať esejistické zamyslenie nad tým, čo je „*zbnité v štáte dánskom*“ a ako sa pozviechať z neželaného marazmu. Možno by sa nám to podarilo, keby spoločnosť netrpela zajakávaním mediálnej mysle – chorobou, na ktorú sa, žiaľ, nenašiel ešte logopéd.

Pavol Dinka

Do izby vletel modrý motýľ, bola noc, nie, nebol to nočný motýľ, skôr veľký motýľ, taký, čo lieta cez deň. Sadol si na stôl, jemne mával krídlami, Zuzka ho chytila do rúk, strachom sa chvel, zdalo sa, že jej chce dačo naznačiť, dačo smutné, neodvratné. Zrazu rozopäl krídla a odletel von oknom...

MODRÝ MOTÝL

22. MÁJA 2008 (ŠTVRTOK)

Pre manželov Schusterovcov celkom obyčajný príjemný jarný deň, od rána sa tmolili v záhrade pri rodinnom dome, presádzali rododendrony (bol už najvyšší čas), tešili sa zo sýtej zelene i z kvetov v plnom rozpuku. Mať vlastnú záhradku, starať sa o ňu, dať jej vlastnú pečat – to bol sen oboch od detstva. On chudobný chlapec z mantáckeho (označenie pre dávných nemeckých prisťahovalcov) Nižného Medzeva (otec Alojz – lesný robotník, mamka – domáca mali v opatere ďalších šesť hladných krkov a majetku vari toľko, že by ho mucha na svojich krídlach uniesla), ona z oravskej dedinky Bobrov, z roľníckeho prostredia, kde povedané s básnikom, len skúpe grapy polí, hŕba kamenia. Nečudo, že keď dostali konča Košíc pozemok, nie najlepší, najvyhovujúcejší, bez dostatku slnka, pustili sa hneď do roboty: podľa opakovaného projektu si postavili dom a záhradu si uspôsobili podľa svojich predstáv, vytvorili si ju spoločnými silami, spoločne ju aj zveladovali...

„Irenka, ešte presadím dve posledné azálie a končíme,“ povedal Rudolf. „Ty si choď už odpočinúť, netráp si toľko chrbát.“ Cítil, že manželka nie je vo svojej koži, niečo ju určite omína. Natolko ju za štyridsaťsedem rokov manželstva poznal. Trocha pobledla, vyzerala unavená. A to bolo čo povedať! V živote veľa preskákala, vždy sa držala statočne.

„Len sa, Rudko, nestrachuj,“ odvetila, „mám ja ešte dosť síl, pomôžem ti.“ Nedala na seba nič znať, vedela, že sa manžel obáva o jej zdravie, občas ju totiž trápilo srdiečko. Určite by ho to vyľakalo, vystrašilo. Napokon, nebude to zrejme nič zlé, veď sama je zdravotná sestra, trocha ju bolí chrbát. A ktorého záhradkára nebolí?!

V kuchyni si dali ľahký obed, oddychovali, užívali obedňajšiu siestu, rozprávali sa o robote v záhrade („ešte bude treba trávu pokosiť, plot ostribať“), reč sa zvrtila na deti – syn Peter je na dovolenke v Egypte, dcéra Ingrid zase v Buenos Aires na kardiologickom kongrese.

„Taká som rada, že sa to Ingridke podarilo.“ Pani Irena podala manželovi šálku s kávou. Dcéra mala mať vôbec po prvý raz jednu z hlavných prednášok na medzinárodnom kongrese. „Nesmierne sa z toho tešila... aj ja... aj ja sama som z toho celá bez seba. Konečne sa jej splnil sen.“

„Ktovie, ako sa má,“ rozmýšľal nahlas Rudolf Schuster, „a ako dovolenku je Peter. Neskôr im zavoláme.“ Na deti bol pyšný, dcéra – lekárka, docentka, syn sa profesiou podal na otca – technik, inžinier, stavbár. Jablko, vlastne, jablká nepadli ďaleko od stromu.

Reč o ratolestiach, o ich úspechoch je zvyčajne náplastou, akýmsi utišujúcim prostriedkom na bolesť. Človek cíti za iných, myslí na iných, seba, svoje fyzično si akosi neuvedomuje či skôr nechce uvedomovať. Ale keď je toho veľa, strunka pukne a bolesť chtiac-nechtiac vytryskne.

„Rudko,“ povie v podvečer pani Irena manželovi, „chrbát ma začína čoraz viac bolieť. Možno by bolo dobré, keby si mi ho natrel nejakou masťou...“

„Lepšie bude, keď pôjdeme na pohotovosť,“ oponuje. Nechce nechať nič na náhodu.

„Nie, nič to nebude,“ bráni sa Irena Schusterová, „akiste som si ho pri robote presílila.“

„Irenka, mala by si ísť,“ nalieha Rudolf Schuster. Sám veľa zažil a skúsil – veď sám tak-tak smrtke utiekol z lopaty. „Istota je istota, nič netreba podceňovať.“

„Zbytočne sa plašiš,“ nedá sa nakriatnuť pani Irena, „sľubujem však, že ak mi to do rána neprejde, určite pôjdeme.“

O Rudolfovi Schusterovi, exprezidentovi, literátovi, dramatikovi, kameramanovi, fotoreportérovi, cestovateľovi, politikovi, vzácné všestrannom, ľudsky prístupnom človeku sa toho tolko napísalo a povedalo, že ťažko vymyslieť niečo nové, zaujímavé. Navyše on sám je neobyčajne plodný tvorca, jeho bibliografia by pokryla niekoľko rukopisných strán: autorsky sa podpísal pod desiatky kníh, scenárov, fíčrov, filmov, výstav fotografií z rozličných kútov sveta – vo verejnosti zarezonovali najmä jeho cestopisné, s umeleckým nábojom ilustrované publikácie.

Dohodli sme sa, že ho navštívim v Košiciach, aspoň dva dni pobudnem, aby som videl, ako žije, ako sa mu darí, čo pripravuje, kam sa chystá v roku svojho životného jubilea – osemdesiatych narodenín. Bolo to začiatkom júna. Čakal ma na železničnej stanici so žvôriálnym úsmevom na tvári, v tmavšom obleku, bielej košeli s kravatou. Ukázal sa ako pravý džentlmen,

ktorý musí vždy a na každom kroku rešpektovať protokol, ctíť meno prezidentského postu.

Cestou autom bol vo svojom živle – pýšil sa „svojím“ mestom. Áno, je to aj jeho mesto, veď mu zasvätil kus života, kus tvrdej roboty vo funkcii podpredsedu mestského národného výboru a primátora. Bol som vždy zdravo punitčkársky, vraví, nie náhodou som zvolil pre prvú detektívnu knihu názov *Punitčkár*, dôsledne som sa pustil do riešenia problémov, najmä modernizačných a ekologických. Odmala vedel, že život nie je iba normálne dýchanie, ale aj zadúšanie, zatajovanie dychu, hlboké bolestivé vzdychy... zakaždým však veril v konečný radostný výdych. Bez optimizmu by to jednoducho nešlo.

„Obviňovali ma, že som zadlžil mesto,“ vysvetľuje. „Boli to kuvičie hlasy, krátkozrakosť slaboduchých. Ktovie, ako by dnes centrum vyzeralo?! Historické jadro, náš mestský skvost, našu pýchu nám nikto neukradne, ani si ho neodnesie domov. Navyše – ľudia by možno ešte dnes nemali novú kanalizáciu, plynovod, vodovod, telekomunikačné a elektrické káble. Vtedy pomohli štátne podniky, neverím, že by sa finančne náročných rekonštrukčných prác Hlavnej ulice ujal nejaký súkromník.“

Mal pravdu. Neodškriepiteľnú!

Rudolf Schuster hľadal v sebe niečo viac ako technickú dušu, neuspokojoval sa s jednorozmernosťou, usiloval sa o prepojenie materiálna s duchovnosťou, pátral po vnútorných impulzoch, inšpiráciách. A našiel ich v košickom richtárovi Johannesovi Bocatiovi zo začiatku 17. storočia. Aj on ustavične bojoval na dvoch frontoch – humánnom a prísne pragmatickom.

„Keď som sa po večeroch vracal domov, unavený a vyštavený ako citrón s plnou hlavou starostí, neraz som s Bocatiom aj zaspával,“ spomína s akousi nostalgiou v hlase. „Zamýšľal som sa nad tým, čo by on urobil v danej situácii, ako by sa zachoval.“

Bocatieve myšlienky a činy Schustera jednoducho priťahovali. Nečudo, že o ňom napísal dvojdielnu rozhlasovú hru a najnovšie aj divadelné dramatické dielo, ktoré zaradili do repertoára Štátneho divadla v Košiciach.

Minuli sme stred mesta. Zrazu spozornel. „Pozri, na ulicu oproti, aký je tam neporiadok. To by sa nemalo stávať!“

Keď on držal v rukách primátorské žezlo, takmer denne sa vydal autom po meste na kontrolu. Len čo zbadal dajaký problém, zaraz volal na úrad, tam je to, tam zas ono, chytró sem niekoho pošlite.

Zastali sme pred vilkou Schusterovcov, ani malou, ani veľkou, takou akurát pre dve skromné rodiny – dnes v nej býva ešte dcéra Ingrid. Naše prvé

kroky viedli do záhrady. Oáza sytej sviežej zelene, ešte nepoznačenej sálajúcim slnečným dychom. Popri plote sa tiahol pestrofarebný koberec rododendronov, magnólií a azálií utkaný doslova z vlákien prírody. Chýbala už iba paleta maliarskeho majstra. Nechýbal však sochársky majster, Košičan Arpád Račko prostredníctvom svojich bronzových sôch – *Hudby* (mladá dievčina hrá na píšťale) a *Poézie* (mladá dievčina s rozpustenými vlasmi, hrdo vystretou hrudou a zopnutými rukami). Dopĺňajú ich sochárske artefakty vytvorené samotným hosťiteľom zo zvyškov vodného hámra – z bucharu „vymodeloval“ *Motýľa*, z ostatných častí zase *Zásnubné prstene* a *Byvola*. Chodník lemujú štýlové stojaté lampy, v zadnej časti dominuje fontána a altánok s priestorom na sedenie („*v lete je tu fajn, stretáva sa tu rodina, prichádzajú priatelia*“), za ním drevená saunová stavba.

„Nebolo to lákavé miesto,“ zdôveruje sa Rudolf Schuster, „pôvodne tu stála fabrika, navôkol bolo veľa všelijakého odpadu. S Ireňkou sme si však povedali, že sa uskromníme, nebudeme vymýšľať. Plán záhrady som si nakreslil sám, dôkladne sme si premysleli, čo a ako tu vysadíme.“

Museli odviezť hrbu zeminy, navoziť rašelinu, pomáhala celá rodina. Altánok a sauna je dielom brata – šikovného stolára.

„Bol to náš domov, schusterovský, stvorili sme ho vlastnými rukami,“ dodal. „Aj preto ho nosíme všetci v srdci.“

Vošli sme do domu, vystupovali sme úzkym schodiskom do obývačky: steny boli zo všetkých strán obsypané diplomami, fotografiami, vitrínkami s darmi – pamiatkami na návštevy a stretnutia s významnými svetovými osobnosťami – pápežom Jánom Pavlom II., americkými prezidentmi Georgeom Bushom a Billom Clintonom, francúzskym prezidentom Jacquesom Chiracom, chýrnym tenoristom Lucianom Pavarottim, švédskym kráľom, španielskym kráľom a mnohými ďalšími. Ťažko by sme všetkých zráтали! Obývačka priestranná, pritom elegantná a útulná, uprostred rakúsky empír – starožitný gauč s dvoma kreslami, servírovací stolík, nad nimi iskrivý krištáľový luster, pod oknom parádnny ďalekohľad, steny zdobené obrazmi a soškami („*navrhol som kozub, nakreslil náčrty stolíkov v robu, väčšinu nábytku som dotváral podľa vlastných predstáv. O niečom podobnom som od malička sníval. Mamka chodievala k bobáčom Pöblovcom upratovať, zavše som za ňou zabehol, obdivoval nábytok, porcelán, ona zakaždým, daj pozor, nerozbi to, lebo sa nedoplatíme. Mami, vravel som jej, keď budem veľký, kúpim si ešte krajšie veci. Strašne sa tomu smiala.*“).

Hostiteľ zbadal, že upieram zrak k zrkadlu, k striebornej soške.

„Dostal som ju od pápeža Jána Pavla II., vlastne dostala ju naša rodina,“ povedal s istou dávkou hrdosti v hlase. „Chcel som ju odovzdať do prezidentského paláca, ale on na to, nie, to je osobný dar za všetko, čo ste urobili pre cirkev.“

Posadili sme sa do kresiel. „Keď si už tu, musíme tvoj príchod dajako pokrstiť.“

Pokrstili sme. Preslávenou schusterovskou drienkovicou. Polooficiálny tón sa uvoľnil, diškurovali sme o všetkom možnom, skákali sme z témy na tému. Zrazu sa zamyslel a akoby mimochodom navrhol: „Pustím ti CD s jednou skladbou. Zložila ju, otextovala a aj sama interpretuje dcéra Ingrid. Volá sa *Modrý motýľ*. Som zvedavý, čo na to povieš.“

Počúvame Ingridin hlas v sprievode klavíra:

*Keď najdrabšia bytosť odchádza v dial,
ostáva zúfalosť, bezradnosť, žiaľ.
Rukami mávaš a brániť sa chceš,
dúfaš, že tento sen bude hneď preč.
Motýlik na pomoc zbora leť,
modrý je, neboj sa, vie, kto si ty.*

Pozriem na hostiteľa, na líkach sa mu zjavila rosa slz. Pieseň pokračuje ešte dvoma slohami a končí refrénom:

*Môj modrý motýľ, zjav sa mi,
nádej vnes mávnutím krídlami.
Môj modrý motýľ, vráť sa mi,
blankytno oblohu rozžiar mi.
Môj modrý motýľ, zamávaj,
pozdravy večnosti, ukáž raj.
Môj modrý motýľ, prileť k nám,
nebude nikdy viac nikto sám.*

„Pekné, veľmi pekné, emotívne,“ skonštatujem.

„Ingridka to zložila k šiestemu výročiu smrti Irenky, svojej mamičky,“ nasilu preglgne slzy a napochytre si pretrie oči vreckovkou...

23. MÁJA 2008 (PIATOK)

Pani Irenke do rána bolesti neprešli, ba naopak, ešte sa umocnili. Schusterovci sa rozhodli, nijaká pohotovosť, vyberú sa rovno do kardiocentra, domovského pracoviska Ingridky.

Lekári Irenu Schusterovú dôkladne prezreli, vyšetrili, nič nenašli.

Lenže asi o hodinu volá syn Peter z Egypta: „Ocko, nemocnica ta nemohla telefonicky zastihnúť, mamičke predsa len niečo objavili. Musíte sa vrátiť, treba urobiť koronarografiu.“

„Irenka,“ oslovil Rudolf manželku, „zatelefonujem dcére do Buenos Aires, že ideme do kardiocentra. Mala by to vedieť...“

„Nevolaj, Rudko, nevoľaj, uvidíš, že to nič nebude, načo robiť z blchy slo-na,“ upokojovala ho. „Práve sa pripravuje na prednášku, pokazíme jej radosť, zbytočne znervózne.“

Auto trielilo naspäť do kardiocentra.

Koronarografia všetko dôkladne odhalila: na dvoch miestach sú zúžené cievy, treba tam implantovať stenty... jemnú sieťkovú kovovú výstuž.

Pani Irena prijala diagnózu statočne, bez náznakov zvýšeného vzrušenia, Rudolfom to však otriaslo, nevedel skryť obavy.

„To je dnes bežný zákrok,“ povedala s rozvahou, pokorne, ale zároveň aj rázne, ako sa na niekdajšiu zdravotnú sestru patrí. „Keď to ináč nejde, bude sa stentovať. A môžu začať aj hneď! Rudko, o dva-tri dni som doma.“ Usmiala sa a stisla mu ruku.

Bez váhania podpísala reverz.

Rudolf so srdcom až kdesi v hrdle sledoval v druhej miestnosti na obrazovke priebeh angioplastiky. Videl, ako balónikovým katétrom pomaly vsúvajú do cievy stent. Videl matne, neurčito, cez pochopiteľnú hmlovinu strachu. Mal pocit, že sa mu roztvára vlastná cieva. Stačil by chybný pohyb a... čo oddeľuje človeka od smrti, smrť od života? Kde je hranica? Konečne bolo po všetkom. S úľavou si vydýchol...

Pani Irenku odviezli na izbu, hneď sa poberal za ňou.

„Pán prezident,“ zháčil ho lekár, „manželka je unavená, musí odpočívať. Príďte v podvečer, o šiestej, už bude na tom lepšie.“

Tak sa aj stalo. Prišiel natešený, usmiaty, s humorom prísllovečným pre jeho naturel a kyticou v rukách. Chcel manželku povzbudiť, dodať jej energiu. A ona, hneď ožila, oči jej žiarili.

V ich rozhovore bolo veľa lásky a optimizmu.

„Pán prezident,“ vstúpila do izby sestra, „mali by ste manželke povedať, aby ľavou nohou toľko nehýbala... sonda jej krváca, mala by byť opatrnejšia.“

„Irenka, teraz budeš pravičiarka,“ žartoval, „hýb iba pravou, ustavične iba pravou.“ Spolu sa nahlas zasmiali – ona s námahou, ale predsa.

Odchádzal navidomoči s dobrou náladou. Akýže to balvan mu spadol zo srdca! Konečne sa bude môcť naplno venovať návšteve z Islandu. Zavedie ich k dobrému priateľovi, akademickému maliarovi Štefanovi Bubánovi. Bol to fajn nápad, Severania si pochvalovali slovenskú pohostinnosť, príjemnú a srdečnú atmosféru. Lenže v Rudolfovej hlave sa začal mrviť červík pochybností, čo keby len... červík dobiedzal, znepokojoval. Šiesty zmysel mu navrával, že by mal zavolať do kardiocentra.

Aj tak urobil.

„Pán prezident, prepáčte, nemôžeme vám dať informáciu,“ ozval sa na druhej strane telefónu hlas zdravotnej sestry, „musíte sa obrátiť na pána primára, len on môže...“

„Pôjdeme sa pozrieť na moju knižnicu,“ navrhol Rudolf Schuster, „do budovy na konci záhrady. Kúsok sme pristavili, zvyšok sme prerobili z bývalých garáží. Tam je moje kráľovstvo.“

Rozľahlé priestory, police, na nich štósy kníh, publikácií, archívnych spisov a dokumentov. Svedectvo hostiteľovej tvorivej plodnosti, všetko jeho diela, výnimočnosť záberu, rôznorodosť umenia, rozmanitosť žánrov – takmer celý život vtesnaný do niekoľkých miestností.

Rudolf Schuster sa nikdy neuspokojoval s tým, čo sa naučil, videl, počul, chcel niečo viac, nestačili mu iba vonkajšie kontúry, kópie vecí, túžil preniknúť do podstaty, poznať súvislosti, vytvárať imaginárne predstavy, no také, čo súviseli s reálnym svetom a duchovným rozmerom človeka. Už od detstva si podvedome cibril svoje danosti, svoj talent, vytrysklo to z neho nespútane, ako detská hra, závan fantázie; nie náhodou si doma v drevárni zmajstroval divadelnú scénu s vymyslenými, ale aj skutočnými scénkami zo života medzevských rodín, nie náhodou si zostrojil kino, aby mohol kamarátom premietat aspoň útržky z cesty Benedikovcov (strýkov) a otca do Brazílie v roku 1927. Tejto vášni ostal verný až doteraz (*„v roku 1991 som absolvoval prvú expedíciu do vnútrozemia Brazílie, po návrate z cesty som premietol svojmu 92-ročnému otcovi dokumentárny film o našich zážitkoch, ten sa od dojatia rozplakal. Preto som sa rozhodol zriadiť v rodnom dome v Medzeve súkromné múzeum. Zozbieral som doma aj vo svete filmovacie kamery, projektory, fo-*